
ФІЛОСОФСЬКІ ПИТАННЯ ПОСТНЕКЛАСИЧНОЇ НАУКИ

*Дмитро Олексійович Деулін – студент I курсу Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Тетяна Григорівна Геращенко – доцент кафедри
гуманітарних дисциплін Сумської філії Харківського національного
університету внутрішніх справ, кандидат філософських наук, доцент*

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА СУТНІСТЬ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Насильство в сім'ї – розповсюджена форма порушення прав людини. Протиправні дії проти когось із членів родини нерідко супроводжуються агресією, приниженням та жорстокою поведінкою. Подібні дії з боку особи, що чинить насильство в сім'ї, призводять до погіршення фізичного, психічного та соціального стану здоров'я постраждалої особи чи кількох осіб, членів цієї родини. Як правило, найчастіше від сімейного насильства страждають жінки, діти та люди похилого віку, хоча про останню категорію найменше інформації. На суспільному рівні протягом тривалого часу в Україні проблема насильства в сім'ї не обговорювалася. Проблематику насильства як загального соціального явища досліджують у своїх роботах науковці: А. А. Гусейнов, Л. М. Герасіна, В. В. Голіна, В. Д. Губін, І. Н. Даньшин, А. К. Зайцев, А. М. Ковальов, А. П. Огурцов та ін. [1].

Як показує практика, майже 90% від усіх звернень із приводу домашнього насильства надходять від жінок. За кількістю звернень у 2018 році домінує Дніпропетровська область (11 212 випадків), далі – місто Київ (9 499), за ним – Вінницька область (7 818). Найменшу кількість звернень зафіксували на Полтавщині (1 486). Однак це не стовідсотково об'єктивний результат, адже близько 60% жертв насильства не звертаються за допомогою. Найчастіше за допомогою звертаються жінки, які мешкають у містах та районних центрах. Якщо брати статистику звернень потерпілих за допомогою, то можна прослідкувати таку динаміку: 2013 рік – 144 848; 2014 рік – 120 027; 2015 рік – 10 2143; 2016 рік – 96 143; 2017 рік – 96 245; 2018 рік – 107 241. Збільшення звернень у Мінсоцполітики пов'язують з ухваленням Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який набрав чинність 7 січня 2018 року.

Найчастіше насильство проявляється у сім'ї. Його сутність полягає в порушенні, насамперед, особистих прав і свобод конкретної людини. Так, згідно зі статтею 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я,

честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [3]. На думку експертів, важливим збудником домашнього насильства виступають військові дії на сході України, після початку яких показники цього явища суттєво зросли. «Після початку АТО рівень домашнього насильства зріс до рівня епідемії, що є одним з факторів дестабілізації ситуації в Україні, – пояснює Вероніка Мудра з ГО White Ribbon Ukraine. – Тому вкрай важливо запроваджувати ефективні державні програми реабілітації бійців АТО» [2].

Стаття 1 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» виділяє чотири основні види насильства в сім'ї – фізичне, психологічне, сексуальне й економічне [3].

1) Фізичне насильство в сім'ї – умисне заподіяння одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побойв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, заподіяння шкоди його честі та гідності. Фізичне насильство в сім'ї може проявлятися у вигляді дій (нанесення побойв, заподіяння опіків, переломів тощо) та бездіяльності (відмова надати необхідну допомогу в разі хвороби). Фізичне насильство вважається одним із найтяжчих видів насильства в сім'ї. Це пояснюється тим, що дії кривдника посягають безпосередньо на життя і здоров'я, недоторканість та безпеку особи, які, згідно зі статтею 3 Конституції України, визнаються найвищою соціальною цінністю [4]. Фізичним насильством у сім'ї можуть порушуватись також і особисті права членів сім'ї, такі як право на вільний розвиток своєї особистості, право на життя, свободу та особисту недоторканність.

2) Сексуальним насильством в сім'ї є протиправне посягання одного члена сім'ї на статеву недоторканність іншого члена сім'ї, а також дії сексуального характеру стосовно неповнолітнього члена сім'ї. Такі дії призводять до порушення прав і свобод членів сім'ї, зокрема, права на особисту недоторканність, право на вільний розвиток особистості тощо.

3) Психологічним насильством в сім'ї визнається насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдаватися або завдається шкода психічному здоров'ю. Зазначений вид насильства може порушувати такі права, як право на рівність у гідності та правах, право на повагу гідності, таємницю листування, телефонних розмов, кореспонденції, право на свободу слова тощо.

4) Економічне насильство в сім'ї – це умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я.

За результатами аналізу обставин вчинення домашнього насильства з'ясовано, що в 85,9% випадків правопорушники під час його скоєння перебували в стані алкогольного сп'яніння, більшість з них не мали постійної роботи та можливості фінансово забезпечити себе, тим більше придбати окреме житло. Однак, домашнє насильство відбувається і в досить благополучних сім'ях. Так, в 97,6% випадків домашнього насильства у постраждалих не зафіксовано тілесних ушкоджень, здебільшого використовуються образи, погрози та приниження. Враховуючи наявність ознак психологічного насильства, виникають складнощі у визначенні особи правопорушника та особи потерпілої від насильства, кожен з учасників суперечки вважає себе постражданою стороною. 35,9% випадків домашнього насильства допущено чоловіками по відношенню до дружин, в тому числі колишніми та цивільними чоловіками, 32% – синами по відношенню до матерів, 3,9% випадків – батьками до доньок, 2,9% – братами до сестер [5].

Підсумовуючи зазначене вище, варто зробити висновок, що насильство як досить небезпечне суспільне явище, яке порушує, насамперед, особисті права і свободи конкретної людини, має припинити своє існування у цивілізованому суспільстві.

Література

1. Електронний ресурс <https://ru.tsn.ua/ukrayina/60-zhertv-molchat-gde-i-kto-v-ukraine-bolshe-vsego-zhaluetsya-na-domashnee-nasilie-infografika-1242831.html>
2. Електронний ресурс <https://p.dw.com/p/2twrt>
3. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001 р., № 2789 (із змінами, внесеними згідно із Законом № 609-V від 07.02.2007) // ВВРУ. – 2007. – № 15. – С. 194.
4. Конституція України (зі змінами, внесеними згідно із Законом від 30.09.2016 р. № 1401-VIII) // ВВРУ. – 1996. – №30. – С. 141.
5. Електронний ресурс <http://sumy.today/mynulorich-u-sumah-zafiksovano-ponad-200-vypadkiv-domashnogo-nasylstva>.

Ірина Романівна Омельченко – студентка I курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Тетяна Григорівна Геращенко** – доцент кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат філософських наук, доцент

АГРЕСІЯ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Тема агресії досить популярна і актуальна. Століттями філософи, соціологи та психологи дискутують щодо причин її виникнення, специфічних рис та особливостей прояву. Одні дослідники визначають її